

Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

Innovation genom information (SOU 2020:55)

(Infrastrukturdepartementets diarienummer I2020/02346)

Sammanfattning

Försäkringskassan anser att den föreslagna lagens förhållande till utlämnanden enligt offentlighetsprincipen behöver analyseras och utvecklas. Det finns vidare delar i betänkandet som ytterligare behöver belysas för att ge en bättre vägledning kring hur bestämmelserna ska tillämpas. Försäkringskassan föreslår också vissa förtydliganden i författningstexten.

1.1 1 kap. 3 § andra stycket

Försäkringskassan lämnar varje år ut stora mängder personuppgifter för forskningsändamål med stöd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen. Dessa personuppgifter kan efter att de har utlämnats till forskaren utgöra forskningsdata som skulle kunna göras tillgängligt genom ett institutionellt eller ämnesbaserat register.

Enligt art.10.1 i direktivet ska frågor avseende immateriella rättigheter, skydd av personuppgifter och insynsskydd, säkerhet och berättigade kommersiella intressen beaktas i enlighet med principerna ”så fri som möjligt” och ”så begränsad som nödvändigt” vid tillgängliggörande av forskningsdata. Dessa principer kommer dock inte till uttryck i författningsförslaget. Försäkringskassan ser därför en risk för att forskningsdata i form av personuppgifter som ska skyddas görs tillgängliga.

Försäkringskassan föreslår att de hänsyn som ska tas enligt art. 10.1 tydliggörs i författningstexten.

8.2.7 Ett nytt begrepp för att avgränsa innehåll

Det är inte tydligt vad som avses med begreppet information. Enligt den beskrivning som ges i avsnitt 8.2.7 omfattar begreppet allt innehåll, eller varje del av innehåll, i en informationsmängd som kan vara föremål för tillgängliggörande och vidareutnyttjande. Enligt den beskrivningen bör rimligen även metadata ingå. Metadata ingår i forskningsdata som definieras som digital information som har samlats in eller framställts inom ramen för vetenskaplig forskningsverksamhet enligt författningskommentaren till 1 kap. 5 §. Läser man författningsförslaget 4 kap. 1 § tillsammans med 2 §, får det dock förstås att metadata inte är en del av begreppet information. För att undvika oklarheter kring vad som avses med begreppet information föreslår Försäkringskassan att det tydligt definieras.

8.4 Begäran om vidareutnyttjande

Av utredningen framgår att gränsen är lågt satt för när en begäran ska anses innebära vidareutnyttjande. Detta kan innebära att en betydande del av de begäran om att ta del av handlingar som kommer in, är tänkta att omfattas av den nya lagen.

Försäkringskassan anser att gränsen för när en begäran ska hanteras enbart enligt tryckfrihetsförordningen eller enligt både tryckfrihetsförordningen och den nya lagen bör förtydligas i det fortsatta beredningsarbetet.

14 Avgifter

Försäkringskassan konstaterar att kostnaderna för direktivets genomförande är svåröverskådliga, bland annat på grund av att delbetänkandet om avgifter för allmänna handlingar i elektronisk form ännu inte har lämnats. Kostnaden kan dock förväntas bli hög, särskilt om det rör sig om en större mängd information som kräver avidentifiering och för vilken system behöver utvecklas. Det är därför angeläget att kunna ta ut en avgift för de kostnader som en begäran om vidareutnyttjande innebär. Försäkringskassan anser att ytterligare vägledning behöver ges till exempel när det gäller vilka möjligheter till förskottsbetalning som kan finnas och hur kostnaderna ska beräknas.

17.6.1 Formatkrav i förhållande till skydd av personuppgifter

Försäkringskassan hanterar stora mängder personuppgifter digitalt. Personuppgifter bedöms ofta omfattas av sekretess gentemot den som begär uppgifterna, men det finns förmåner som i de flesta fall bedöms vara av mindre känslig karaktär. I dag begränsas elektroniska utlämnanden av personuppgifter inom socialförsäkringen genom bestämmelser i 114 kap. socialförsäkringsbalken. De utlämnanden som tillåts i elektronisk form är i huvudsak sådana som sker till andra myndigheter, ofta med stöd av sekretessbrytande bestämmelser, där uppgifterna i sin tur blir skyddade hos mottagaren. Bestämmelserna i dag är typiskt sett inte avsedda för situationer när ett uppgiftslämnande sker till någon för vidareutnyttjande.

Försäkringskassan anser att det är angeläget att skyddet av personuppgifter inte försämras. I 4 kap. 6 § i författningsförslaget finns ett särskilt olämplighetsrekvisit som myndigheterna ska ta hänsyn till när begäran avser personuppgifter. Av avsnitten 17.5.1, 17.6.1 och författningskommentaren till 4 kap. 6 § är det oklart om den olämplighet som avses till exempel ska motsvara de situationer som kan hindra ett utlämnande i konkreta situationer enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen eller 114 kap. socialförsäkringsbalken eller om olämpligheten även ska innefatta andra situationer. Försäkringskassan önskar ett förtydligande i den delen.

17.6.2 Formatkrav i förhållande till skydd av säkerheten

Försäkringskassan anser att det tydligare behöver framgå vilka förutsättningar som finns för att upprätthålla informationssäkerheten. Det behöver förtydligas vilken konkret betydelse syftesbestämmelsen i 1 kap. 1 § har vid en begäran om att ta del av information i elektronisk form och vad som avses med att ett ökat tillgängliggörande och vidareutnyttjande av information inte får inverka negativt på informations-säkerheten.

Beslut i detta ärende har fattats av verksamhetsområdeschef Peter Andrén i närvaro av verksjurist Ann-Louis Söderman, den senare som föredragande.

Peter Andrén